

Серыя «У дапамогу педагогу» заснавана ў 1995 годзе

Навукова-метадычны часопіс

Выдаецца з IV квартала 1995 года

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі сродку масавай інфармацыі

№ 640 ад 04.09.2009, выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Выходзіць штомесяц з II паўгоддзя 2005 года

№ 8(238)•2021

жнівень

БЕЛАРУСКАЯ МОВА І ЛІТАРАТУРА

Рэдакцыйная калегія

Галоўны рэдактар

Алесь Іванавіч БЕЛЬСКІ, доктар філалагічных навук, прафесар

Першы намеснік галоўнага рэдактара

В. І. ІЎЧАНКАЎ, доктар філалагічных навук, прафесар

Намеснік галоўнага рэдактара

І. У. БУЛАЎКІНА, галоўны спецыяліст
упраўлення агульнай сярэдняй адукацыі
Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь

А. У. БЕЛЬСКАЯ, адказны сакратар

Р. А. БАРАВІКОВА, лаўрэат Дзяржаўнай
прэміі Рэспублікі Беларусь

А. І. БЕЛАЯ, доктар філалагічных навук,
кандыдат педагагічных навук, дацэнт

Г. М. ВАЛОЧКА, доктар педагагічных навук, прафесар

Л. М. ГАМЕЗА, доктар педагагічных навук, дацэнт

Я. В. ЕСІС, настаўнік вышэйшай катэгорыі
сярэдняй школы № 16 г. Мазыра

М. В. ЖУКОВІЧ, настаўнік-метадыст, намеснік
дырэктара па вучэбнай рабоце сярэдняй школы № 1
імя В. Х. Галаўко г. Бярозы

В. У. ЗЕЛЯНКО, доктар педагагічных навук, дацэнт

Т. У. ЛОГІНАВА, начальнік аддзела
метадычнага забеспячэння гуманітарнай адукацыі
Нацыянальнага інстытута адукацыі

А. А. ЛУКАШАНЕЦ, доктар філалагічных навук,
прафесар, акадэмік НАН Беларусі

А. М. МАКАРЭВІЧ, доктар філалагічных навук, дацэнт

Т. І. МАРОЗ, кандыдат педагагічных навук, дацэнт

М. І. НАВУМЧЫК, настаўнік-метадыст,
намеснік дырэктара па вучэбна-метадычнай рабоце
Маларыцкай раённай гімназіі

З. І. ПАДЛІПСКАЯ, член праўлення
Саюза пісьменнікаў Беларусі

А. К. ПЕКАЧ, настаўнік-метадыст ліцэя № 2 г. Мінска

В. У. ПРАСКАЛОВІЧ, доктар педагагічных навук, дацэнт

М. Р. ПРЫГОДЗІЧ, доктар філалагічных навук, прафесар

Т. М. ПУЧЫНСКАЯ, кандыдат педагагічных навук,
дацэнт

С. Л. РУМЯНЦАВА, настаўнік-метадыст
сярэдняй школы № 15 г. Наваполацка

А. В. РУЦКАЯ, заслужаная настаўніца Беларусі

Н. С. СТАРЖЫНСКАЯ, доктар педагагічных навук,
прафесар

Г. І. ШМАЯНКОВА, настаўніца вышэйшай катэгорыі,
намеснік дырэктара па вучэбнай рабоце сярэдняй
школы № 27 г. Магілёва

І. Ф. ШТЭЙНЕР, доктар філалагічных навук, прафесар

Заснавальнік і выдавец —

РУП «Выдавецтва «Адукацыя і выхаванне»»
Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь

Вул. Будзённага, 21, 220070, г. Мінск

тэл.: (017) 393-93-20 (адк. сакратар)

тэл.: (017) 353-03-22 (аддз. маркетынгу)

факс: (017) 257-91-49.

E-mail: belmova@aiv.by (часопіс),
aiv@aiv.by (выдавецтва), <http://www.aiv.by>

БЕЛАРУСКАЯ МОВА І ЛІТАРАТУРА

Вучэбны працэс

- 3 *Мойса Т. І.* Дзейнасць настаўніка беларускай мовы і літаратуры па фарміраванні камунікатыўнай кампетэнцыі навучэнцаў: сцэнарый метадычнага трэнінгу

Запрашаем на ўрок

- 8 *Кочатава Л. А.* «Мы — беларусы»: сцэнарый першага ўрока для навучэнцаў IX—XI класаў
 13 *Міхно Т. В.* Падагульняльны ўрок-конкурс па раздзеле «За смугою стагоддзяў» (V клас)
 16 *Куляшова Н. А.* Казка Уладзіміра Караткевіча «Кацёл з каменьчыкамі» (урок дадатковага чытання ў V класе)
 20 *Навумчык М. І.* Уладзімір Ліпскі. «Ад роду — да народу» (з кнігі «Я») (урок у VI класе)
 23 *Арлова К. І.* Верш Максіма Багдановіча «Слуцкія ткачыхі» (урок у VIII класе)
 25 *Троцкая Т. А.* Падагульняльны ўрок па беларускай літаратуры ў X класе (інтэрактыўная віктарына)
 30 *Мядзведская І. М., Новікава Т. У.* Маладое пакаленне ў рамане І. Шамякіна «Сэрца на далоні» (урок у XI класе)

Методыка і вопыт

- 35 *Лапіцкая Т. М.* Матэрыял для «ЭкаХвілінак»
 37 *Якімовіч А. М.* Вывучаем беларускі правапіс: практыкум

Рыхтуемца да алімпіяды

- 46 *Смарцэлава Н. Д.* Заданні па тэме «Фразеалогія» для падрыхтоўкі да алімпіяды (па матэрыяле «Этымалагічнага слоўніка фразеалагізмаў» І. Я. Лепешава)

Навуковыя публікацыі

- 50 *Маршэўская В. В.* Семантычныя групы дзеяслоўных фразеалагізмаў закончанага трывання

Пазакласная работа

- 56 *Коўшык М. М.* Вандроўка па Капыльскай зямлі: вусны часопіс для вучняў VIII—XI класаў

На **другой старонцы вокладкі** — партрэт Міколы Хведаровіча (Мікалай Фёдаравіч Чарнушэвіч, 1904—1982).
Мастак А. Ю. Прынькова.

На **трэцяй старонцы вокладкі** — фотаздымак Літаратурнага музея Кузьмы Чорнага ў Цімкавічах Капыльскага раёна. Дзейнічае з 1964 года. З 1993 года — філіял Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры. Была створана новая экспазіцыя, адкрыты для наведвальнікаў у 1994 годзе. *Фота Л. І. Ніжэвіч.*

Дасылаючы матэрыялы для публікацыі ў нашым часопісе, аўтары тым самым перадаюць выдаўцу невыключныя маёмасныя правы на ўзнаўленне, распаўсюджванне, паведамленне для ўсеагульнага ведама і іншыя магчымыя спосабы выкарыстання твора без абмежавання тэрыторыі распаўсюджвання (у тым ліку ў электроннай версіі часопіса).

Рэдактары *А. У. Бельская, В. Д. Дзяруга.* Карэктар *А. У. Бельская.* Камп'ютарны набор *А. У. Бельскай, І. М. Кузьмянковай.* Макет і вёрстка *І. М. Кузьмянковай.*

Выхад у свет 27.08.2021. Фармат 6884¹/₈. Папера афсетная. Друк афсетны. Ум. друк. арк. 7.44. Ул.-выд. арк. 6.02. Тыраж 1052 экз. Заказ 102. Цана свабодная.

Адрас рэдакцыі часопіса «Беларуская мова і літаратура»: Вул. Будзённага, 21, 220070, г. Мінск, тэл.: 393-93-20.

Надрукавана ў таварыстве з абмежаванай адказнасцю «СУГАРТ».

ЛП № 02330/427 ад 17.12.2012. Вул. Кнорына, д. 50, корп. 8, каб. 305, 220103, г. Мінск